

AZERBAYCAN HALK DANSLARI MÜZİĞİ - 2

(PIYANO İÇİN DÜZENLEMELER)

DOÇ. DR. ARZU GULIYEVA KARAMAN

EĞİTİM
yayınevi

AZERBAJYCAN HALK DANSLARI MÜZİĞİ - 2 (PIYANO İÇİN DÜZENLEMELER)

Doç. Dr. Arzu Guliyeva Karaman

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Ziya Aydoğın (yza@egitimyayinevi.com)

Genel Yayın Koordinatörü: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)

Sayfa Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yayıncı Sertifika No: 47830

ISBN: 978-625-8108-99-6

1. Baskı, Mayıs 2022

Baskı Cilt

Bulut Dijital Matbaa Sanayi Ticaret Limited Şirketi

Musalla Bağları Mah. İnciköy Sok. 1/A Selçuklu / KONYA

Matbaa Sertifika No: 48120

Kütüphane Kimlik Kartı

AZERBAJYCAN HALK DANSLARI MÜZİĞİ - 2 (PIYANO İÇİN DÜZENLEMELER)

Doç. Dr. Arzu Guliyeva Karaman

50 s., 210x297 mm

Kaynakça yok, dizin yok.

ISBN: 978-625-8108-99-6

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mekanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EĞİTİM
yayınevi

Yayınevi Türkiye Ofis: İstanbul: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Atakent mah. Yasemen sok. No: 4/B, Ümraniye, İstanbul, Türkiye

Konya: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
+90 332 351 92 85, +90 533 151 50 42, 0 332 502 50 42
bilgi@egitimyayinevi.com

Yayınevi Amerika Ofis: New York: Egitim Publishing Group, Inc.
P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768, United States of America
americaoffice@egitimyayinevi.com

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: Kitapmatik Lojistik ve Sevkiyat Merkezi, Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
sevkiyat@egitimyayinevi.com

Kitabevi Şubesi: Eğitim Kitabevi, Şükran mah. Rampalı 121, Meram, Konya, Türkiye
+90 332 499 90 00
bilgi@egitimkitabevi.com

İnternet Satış: www.kitapmatik.com.tr
+90 537 512 43 00
bilgi@kitapmatik.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
Notlar	VIII
Foreword	XI
Notes	XIV
Teşekkürler	XVI
Yazar hakkında	XVII
1. Gafgazı	1
2. Gars	3
3. Gazahı	5
4. Gedim Toy	6
5. Gehremanlıg	8
6. Haceri	10
7. Heseni	12
8. Hoşbahtlık	13
9. Humarı	15
10. Hurcunu	17
11. İnnabı	18
12. Köhne Hançobanı	20
13. Lale	21
14. Mehribanı	23
15. Mercanı	25
16. Mirzeyi	26
17. Miheyi	28
18. Miheygülü	29
19. Natevanı	30
20. Naz eleme	32

ÖNSÖZ

Azerbaycan halkı zengin müzik sanatı ile tanınır. Tarihi eski çağlara kadar uzayan halk müziği, kültürümüzün ayrılmaz bir parçasıdır. Halkımızın milli kültür mirası yüzyıllar içinde gelişmiş, sözlü olarak gelecek nesillere aktarılmış ve günümüze kadar gelmiştir.

Halk oyunları, sözlü ve geleneksel müziğin en gelişmiş türlerinden biridir. Bu müzik incilerinin asırlık bir geçmişi vardır. Arkeolojik ve edebi kaynaklarda dans sanatı ile ilgili değerli bilgiler bunu doğrulamaktadır. Bakü yakınlarındaki Kobustan Milli Parkı'nda antik dansların kaya üzerinde oymaları bulunmuştur. Dans figürleri, daha doğrusu "Yallı" (bar, halay gibi elele tutuşup oynanan oyun) benzeri bir dansın tasviri, bu sanat türünün yaklaşık 8-10 bin yıl önce var olduğunun bir göstergesidir. Ayrıca Kobustan'daki Çingirdağ ve Büyükdaş Dağları'ndaki Gavaldaş'ın danslara eşlik etmek için vurmalı çalgı olarak kullanıldığına inanılıyor. Ateşin etrafında toplanan eski insanlar, Gavaldaş eşliğinde "Yallı" ve "Çöppü" danslarını icra etmişler. (Çöppü eski kelimelerimizden biridir. Bu kelimenin anlamı bir takım oyunudur. Kaynak: A. Nəcəfzadə. Azərbaycan idiofonlu çalgı alətləri. (organoloji-tarixi tədqiqat.) Bakı- 2010, s.38)

Enstrümanların yaratılışından önce eski insanlar ses eşliğinde yallıları icra ederlerdi. Sonraki aşamada, enstrümantal eşlik daha etkin olmuştur. Bunun örneği, Kobustan Anıtında saza benzer bir enstrüman çalan bir müzisyenin görüntüsü ile doğrulanır.

Ölümsüz sanat eserleri yaratan ünlü Azerbaycan şair ve sanatçıları eserlerinde dans sanatını tasvir etmişlerdir. Orta Çağ'ın ünlü Azerbaycan şairleri Katran Tebrizi (XI. yüzyıl) ve dahi Nizami Gencevi (XII. yüzyıl) değerli eserlerinde dans sanatından bahsetmişlerdir. Nizami, şair kalemle dans ve oyunun etkileşimini anlatmıştır.

Aynı zamanda, Sultan Muhammed Tebrizi'nin 16. yüzyıldan kalma "Av Sahnesi" başlıklı minyatür resmi, erkeklerin icra ettiği toplu dans olan "Yallı" yı tasvir etmektedir.

Danslar, halk müziğinin ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanların hayatıyla doğrudan ilgili olan dans müziği, yüzyıllar boyunca yaşamış ve gelişerek insanların yaşam tarzını, zevkini, psikolojisini ve iç dünyasını ifade etmiştir. Danslar bayram şenlikleri ve düğünlerin süsüdür. Oynak ritim, hoş avaz her zaman halk oyunlarına hayat verir. Elbette halk törenlerini de danssız hayal etmek imkansızdır.

Halk tarafından rengarenk danslar yaratılmış olsa da, yüzyıllardır denenen bu kültür incilerinin bir kısmı unutulmuş ve günümüze kadar ulaşamamıştır.

Burada, dahi Azerbaycan bestecisi Üzeyir Hacıbeyli'nin düşüncesini hatırlatmak istiyorum. Azerbaycan'ın müziğine ve sosyo-kültürel hayatına her zaman kayıtsız kalmayan Üzeyir Bey, tüm zamanların ilgisini çeken konulara değinmiştir: "Şu ana kadar Azerbaycan halkının birçok türküleri ve dansları yavaş yavaş halk arasında icra edilmeyerek sonunda unutulmuş, onların yerine yenileri gelmiştir. Birkaç yıl önce Azerbaycan'da söylenen şarkılardan haberdar olmayı istesek, onları hatırlamayabiliriz. Buna sebep folklor müziğinin notaya yazılmamasıdır. Müzik dünyasının farkında olsaydık, o zaman bu şarkıları toplayıp türkü kitapları hazırlamak

mümkün olurdu. “ (Üzeyir Hacıbəyli. “El musiqisi haqqında” makalesi. Əsərləri II cild. Bakı-Yazıçı, 1985, s. 183-184)

Üzeyir Hacıbəyli'nin dəyərli düşüncələri, dönmün müzikologları ve bestecileri için sorumluluk üstleniyordu. Bunun akabinde Azərbaycan Devlet Konservatuvarı bünyesinde Bülbül'ün (Murtuza Memmedov'un) başkanlığında Bilimsel Araştırma Müzik Kurulu kurulmuştur. Birçok müzikologumuz ve bestecimiz bu çalışmaya dahil olmuş, Azərbaycan'ın farklı bölgelerine giderek halk müziği örneklerini toplamış ve folklor notalarını yazmıştır. Sonuç olarak, birçok halk müziğinden oluşmuş kitaplar ortaya çıkmaya başlamıştır.

İlk dans müziği kitabı, 1937 yılında ünlü Azərbaycan bestecimiz Said Rüstəmov tarafından yayınlanmıştır. Bu eser, dans müziğinin notaya alınmasının ilk örnek eseri olarak halk müziği tarihine altın harflerle yazılmıştır.

Sonraki yıllarda, birçok halk oyunları kitapları yayımlandı. 1951 yılında, besteciler Tofig Guliyev, Zakir Bağirov ve müzikolog Memmed Salih İsmayilov'un “Azərbaycan Xalq Rəqsləri” kitabı, Said Rüstəmov'un editörlüğünde yayımlanmıştır. 1960-1980 yılları arasında Azərbaycan Bilimler Akademisi Mimarlık ve Sanat Enstitüsü'nün Halk Müziği Bölümü, halk müziği örneklerini toplamak üzere, Azərbaycan'ın farklı bölgelerine geziler düzenlemiş ve bu gezilerden elde edilen halk dansları kayda geçirilerek çok sayıda dans müziği kitapları, bu bölüm tarafından müzik camiasına sunulmuştur. Bunların arasında Bayram Hüseynli'nin 1965 ve 1966'da basılmış 2 kitaptan oluşan “Azərbaycan Xalq Rəqs Melodiyaları” (yallı ve halaylar), 1975 ve 1984 yıllarında Ahmet İsayade ve Nariman Memmedov'un “Azərbaycan Xalq Mahnıları ve Oyun Havaları” kitaplarını gösterebiliriz. Ayrıca, Rauf Behmenli'nin 2002'de yayımladığı “Azərbaycan Xalq Rəqsləri” kitabı, İlgar İmamverdiyev'in 2 kitaptan oluşan “Azərbaycan rəqs havaları” (2007), kitapları XXI yüzyılda dans müziğinin yazılı kültüre aktarılması geleneğinin devam ettirilmesinin göstergesidir.

R. Behmenli, uzun yıllar halk danslarını toplamak ve notaya yazmak için, Azərbaycan'ın farklı bölgelerini gezmiş ve uzak köylerde yaşayan yaşlı ve usta sanatçılarla buluşmalar yapmıştır. Bunların sonucunda 450'den fazla dans parçaları toplamıştır. O, bu işini ilerleterek, son yıllarda dans müziğinin çeşitli türlerini içeren kitaplar yayımladı. R. Behmenlinin “Azərbaycan yallıları” (2018), “Azərbaycan qaytağı rəqsləri” (2019), “Ermənilərin saxtalaşdırdığı Azərbaycan xalq rəqsləri” (2020), “Azərbaycan qədim rəqs havaları” (2021), “Azərbaycan gəlin havaları” (2021), “Azərbaycan cəngi rəqsləri” (2021) kitapları milli dans müziğimizin tarihine yeni sayfalar açmıştır.

Tüm dans müziği kitaplarındaki halk oyunları, Azərbaycan'ın çeşitli bölgelerinden toplanmış ve profesyonel müzisyenler tarafından notaya yazılmıştır. İsimleri geçen dans müziği kitapları, pratik materyal olarak çok değerli, aynı zamanda, halk müziğinin araştırmacıları için eşsiz öneme sahiptir.

Usta garmon (akordiyona benzer Azərbaycan müzik enstrümanı) sanatçısı, Azərbaycan Milli Konservatuvarı Enstrümantal Muğam Bölümü'nde çalışan Doç. Dr. Aydın Aliyev'in garmon çalgısını dinleyerek 60 adet Azərbaycan halk danslarını notaya yazdım. Yazdığım notaları “Azərbaycan Xalq Rəqs Musiqisi” adı altında 2011 yılında yayımladım. Aydın Aliyev, garmon icraçılarından - Ahad Aliyev, Teyyub Demirov, Abbas Abbasov, Safarali